

सञ्चारकीय

कूटनीतिकी भुमिका !

जुलियन र प्रेगोरियनको पात्रोनुसार सन् २०१८ लाई विदाइ गरेर २०१९ को सुरुआत भएको छ। वितेको एक वर्षमा विश्वमा निकै परिवर्तनहरू भएका छन्। नेपालमा पनि धेरै कुराहरू भएका छन्। संविधान घोषणापछि भएको संसदीय चुनाव भएको प्रचण्डको संयुक्त सरकार गठन भयो। सरकार बनिसकेपछि उनीहरूका बीचमा एकता भएको कोष्ठकभित्रको नेकपा नाम राखिएको थियो। फागुन ३ गते गठन भएको आफूलाई सच्चा देशभक्त भनाउँदै आएको उक्त सरकारले सबैभन्दा पहिला संसदीय व्यवस्थाको विरोध गर्दै वैज्ञानिक समाजवाद स्थापना गर्ने अधियानमा लागेको नेपाल काम्युनिस्ट पार्टीका नेता र कार्यकर्ताहरूलाई गिरफतार गर्ने, मुद्दा लगाउनेतर न्वारनसहितको बल लगायो। फागुन ६ गते विराटनगरबाट स्थायी समितिका सदस्य सुदर्शन र पोलिटब्युरो सदस्य पदम पर्दम राईसहितका नेताहरूलाई गिरफतार गरेको थियो। त्यसपछि प्रकाण्ड हुँदै शिलुसम्मको गिरफतारीले निरन्तरता पाएको थियो। यससी देशभक्त तथा सच्चा काम्युनिस्टहरूमाथि दमन सुरु गरेको थियो।

त्यसको लगते भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीलाई जनकपुरमा रातो कार्पेट ओढ्याएर उनले आफ्नो राष्ट्रवादको मुकुण्डो खोलेका थिए। त्यसपछि नै चीनसँग नजिक रहेका भनिएका केपीलाई उसले विश्वास गर्न छाडेको स्पष्ट सझेकेत उनको चीन भ्रमणमा देखन सकिन्थ्यो। उनी चीन जाँदा हुन नसकेको यातायात तथा पारवहन संधिपछि हुनुले भारत फेरि भरिक्न युगेको थियो। यही क्रममा केपी सरकारले कुनै सन्दर्भका सर्तहरू उल्लेख नगरीकन वार्ताटोली बनाएर नाटक रचेको सहजै बुझै सकिन्थ्यो।

यही क्रममा नेपालमा विदेशी चासो निकै बढेर गयो। कहाँसम्म भने नेकपाका नेता/कार्यकर्ताहरूको गिरफतारी पनि यहाँको भन्दा पनि यिनै विदेशीहरूको चासो र चनाखो रहेको देखियो। प्रचण्डको लगातारको जस्तो भारत भ्रमण, भ्रमणपछिको सरकारी नेकपामा हुने गरेका आन्तरिक कलहरूले धेरै कुरालाई सझेकेत गरिराखेको थियो। सरकारी पार्टीभित्रको अन्तर्कलहले उनीहरूभित्रको समस्यालाई मात्र उजागर गरिराखेको छैन, राज्यकै परराष्ट्र नीति के रहने भन्ने कुरालाई पनि देखाएको छ।

गत चैतदेखि भएका वैदेशिक भ्रमण आदानप्रदान, सहमति, सन्धि र सम्झौताहरूलाई हेर्ने हो भने नेपालको कूटनीती भुमिका परेको स्पष्ट देखन सकिन्छ। भारतले तराईमा १२ लेनको बाटो बनाएर पूर्वपश्चिम राजमार्गमा भारतीय गाडी गुडाउन पाउनुपर्ने प्रस्ताव राख्यो। त्यसो गन्यो भने चीनले यातायात तथा पारवहन संधिमा हस्ताक्षर नगर्ने धम्की दियो। अहिले आएर त्यसलाई पुस ११ गते भएको इन्जी बैड्रिक्ड सम्झौताले सन्तुलनमा त्याएको देखिन्छ। तर उनीहरूसँगको डोलायमान कूटनीतिले नेपालको अस्थिर कूटनीतिलाई भुमिका त लगेको नै थियो। गणतन्त्रिवारोधी तथा हिन्दुर्धर्मका पक्षपातीका रूपमा चिन्तित केपी ओली र उनका पार्टीका वरिष्ठ नेताहरू नै एउटा अन्तर्राष्ट्रीय स्तरको गैरसरकारी क्रिस्चियन संस्थाको होली वाइन्ड्रारा परिवर्त पार्ने कार्यक्रममा भएको सहभागिता, व्यवस्थापनले नेपाली वर्तमान सरकारको हैसियत र कूटनीतिक सम्बन्धलाई भन्ने धुमिल पारिदिएको छ। यी तथ्यहरूले नेपालमा दक्षिण र उत्तरको एकपछि अर्को हस्तक्षेपको त्रीडास्थल बनाएको नै थियो। साथै पश्चिमा, त्यसमा पनि युरोपियन युनियनले पनि आफ्नो दबदबालाई बढाउँदै गएको देखिन्थ्यो। अहिलेको केपी सरकारले यी तीनपक्षीय दबावलाई थेम सकिराखेको थिएन। अब आएर अमेरिकी उत्तरसाम्राज्यवादले आफ्ना हिंश्रक पञ्जाहरू पनि फैलाएको भान भैराखेको छ।

नेपाल सरकार र नेपाली सञ्चारमाध्यमहरूले १७ वर्षपछि नेपालका परराष्ट्रमन्त्रीको अमेरिका भ्रमणलाई खुबै ऐतिहासिक तथा महत्वपूर्ण रहेको प्रचार गरिराखेका छन्। अमेरिकाका विदेशमन्त्री माइकल रिचर्ड पम्पेको निम्नतामा गएका नेपालका परराष्ट्रमन्त्री र उनका बीचमा हस्ताक्षर गरिएको संयुक्त विज्ञापनमा 'च्वतन्त्र, खुला र समृद्ध इन्डो-प्यासिफिकमा नेपालको केन्द्रीय भूमिका' र 'उत्तरकोरियालागायत विश्व मार्मिलाहरू' मा छलफल गरिएको बताइएको छ। उनीहरूको संयुक्त विज्ञापनमा उल्लेख गरिएका यी दुर्दिव्या कुराले अमेरिकाको नेपालप्रतिको चासो अब प्रत्यक्ष रहन थालेको स्पष्ट भैराखेको छ। यसले यो सरकारका लागि नेपाल उसका लागि उपयुक्त स्थान हुन पुगेको छ। दोस्रो, अमेरिकाले भारतीय आँखाबाट हेर्ने नीतिलाई पूर्ण रूपले परित्याग गरेको बुफ्फिन्छ। साथै अमेरिकाले नेपाललाई जनगणन्त्री कोरियाप्रतिको नीतिमा पुनरावलोकन गर्न दबाव दिएको छ।

यसरी अमेरिका, चीन, भारत र युरोपियन युनियनहरूलाई हेर्ने वैदेशिक नीति अहिलेसम्म एकरूपतामा रहेको त थिएन नै। समान र सन्तुलित पनि थिएन। अहिले आएर नेपालको परराष्ट्रनीति र समग्र कूटनीती पौरै भुमिका परिसराखेको छ।

नेपालको जलस्रोतमा वैदेशिक हस्तक्षेप

भूमिका

सन् १८१६ मा सुगौली सम्बन्ध भएदेखि नेपाल अर्थौपनिवेशिक राष्ट्र बन्न पुगेको सबैलाई थाए छ। त्यसपछि नेपाल भारतको अयोधित उपनिवेशजस्तो बनिराख्यो। त्यस सन्धिसँगै नेपालको भूगोल ५८

वी देशहरूमा भारतको हस्तक्षेप राजनीतिक र सांस्कृतिक क्षेत्रका साथै यानीमा बढी देखिएको छ भने अर्को जिम्मेकी राष्ट्र चीनको भारतको हैसियतमा आर्थिक, राजनीतिक र सामरिक क्षेत्रमा पनि बढन थालेको छ। तर चिनियाँ चरिपिस्टिक डिप्लोमेसी र भारतीय भर्त्तार डिप्लोमेसीहरूले अहिले नेपाललाई खेल मैदान बनाइरहेको देखन सकिन्छ। यद्यपि यस्तो हुनुको मुख्यकारक, मित्र

सुगौली सम्बन्धिको नेपालको भूगोल वर्गीकिलोमिटरमा	सुगौली सम्बन्धिमा गुमाएको भूगोल वर्गीकिलोमिटरमा	बाँकी रहेको भूभाग	कैफियत
२,५२,१८१	१,०५०० (४१.६३%)	१,४७,१८१ (५८.३६%)	

एउटा सार्वभौम, स्वतन्त्र राष्ट्र नेपालमा त्यही सुगौली सम्बन्धिपछि हालसम्म यहाँको राजनीतिक, आर्थिक र सांस्कृतिक क्षेत्रमा भारतीय अतिक्रमण छैँदछै। कहाँसम्म भने नेपालमा अहिलेसम्म भएका प्रत्येकजस्तो राजनीतिक आन्दोलनहरूलाई अन्तिम रूपमा देखन सकिन्थ्यो। उनी चीन जाँदा हुन नसकेको यातायात तथा पारवहन संधिपछि हुनुले भारत फेरि भरिक्न युगेको थियो। यससी देशभक्त तथा सच्चा काम्युनिस्टहरूमाथि दमन सुरु गरेको थियो।

चासो, सरोकार र हस्तक्षेप

नेपालमा वित्तमा भारत र चीनको निकै चासो र रहेको देखियो। प्रचण्डको लगातारको जस्तो भारत भ्रमण, भ्रमणपछिको सरकारी नेकपामा हुने गरेका आन्तरिक कलहरूले धेरै कुरालाई सझेकेत गरिराखेको थियो। सरकारी पार्टीभित्रको अन्तर्कलहले उनीहरूभित्रको समस्यालाई मात्र उजागर गरिराखेको छैन, राज्यकै परराष्ट्र नीति के रहने भन्ने कुरालाई पनि देखाएको छ।

यही क्रममा नेपालमा विदेशी चासो निकै बढेर गयो। कहाँसम्म भने नेकपाका नेता/कार्यकर्ताहरूको गिरफतारी पनि यहाँको भन्दा पनि यिनै विदेशीहरूको चासो र चनाखो रहेको देखियो। प्रचण्डको लगातारको जस्तो भारतको हैसियत र उत्तराईमा १२ लेनको बाटो बनाएर पूर्वपश्चिम राजमार्गमा भारतीय गाडी गुडाउन पाउनुपर्ने प्रस्ताव राख्यो। त्यसो गन्यो भने चीनले यातायात तथा पारवहन संधिमा हस्ताक्षर नगर्ने धम्की दियो। अहिले आएर त्यसलाई पुस ११ गते भएको इन्जी बैड्रिक्ड सम्झौताले सन्तुलनमा त्याएको देखिन्छ। तर उनीहरूसँगको डोलायमान कूटनीतिलाई भुमिका त लगेको नै थियो। गणतन्त्रिवारोधी तथा हिन्दुर्धर्मका पक्षपातीका रूपमा चिन्तित केपी ओली र उनका पार्टीका वरिष्ठ नेताहरू नै एउटा अन्तर्राष्ट्रीय स्तरको गैरसरकारी गैरिकार्प्रियन राजिनामार्गमा भारतीय गाडी गुडाउन पाउनुपर्ने प्रस्ताव राख्यो। त्यसो गन्यो भने चीनले यातायात तथा पारवहन संधिमा हस्ताक्षर नगर्ने धम्की दियो। अहिले आएर त्यसलाई पुस ११ गते भएको इन्जी बैड्रिक्ड सम्झौताले सन्तुलनमा त्याएको देखिन्छ। तर उनीहरूसँगको डोलायमान कूटनीतिलाई भुमिका त लगेको नै थियो। गणतन्त्रिवारोधी तथा हिन्दुर्धर्मका पक्षपातीका रूपमा चिन्तित केपी ओली र उनका पार्टीका वरिष्ठ नेताहरू नै एउटा अन्तर्राष्ट्रीय स्तरको गैरसरकारी गैरिकार्प्रियन राजिनामार्गमा भारतीय गाडी गुडाउन पाउनुपर्ने प्रस्ताव राख्यो। त्यसो गन्यो भने चीनले यातायात तथा पारवहन संधिमा हस्ताक्षर नगर्ने धम्की दियो। अहिले आएर त्यसलाई पुस ११ गते भएको इन्जी बैड्रिक्ड सम्झौताले सन्तुलनमा त्याएको देखिन्छ। तर उनीहरूसँगको डोलायमान कूटनीतिलाई भुमिका त लगेको नै थियो। गणतन्त्रिवारोधी तथा हिन्दुर्धर्मका पक्षपातीका रूपमा चिन्तित केपी ओली र उनका पार्टीका वरिष्ठ नेताहरू नै एउटा अन्तर्राष्ट्रीय स्तरको गैरसरकारी गैरिकार

क्रान्तिकारी बीचको एकता आजको आवश्यकता

नेपालमा मार्क्सवादी समाजवादी आन्दोलन चलेको सात दशक पूरा हुँदैछ। कम्युनिस्ट आन्दोलनको विकास पार्टीभित्रको दुई लाइन सङ्घर्षले हुँच भये जनवादी आन्दोलनको विकास वर्गसङ्घर्षबाट हुँच। पार्टी स्थापनाकालदेखि हालसम्म दुई लाइन सङ्घर्ष र वर्गसङ्घर्ष पनि चलिरहेका छन्। हाल तुर्यै सङ्घर्षमा क्रान्तिकारीहरू पछि परेका छन्।

संसारका सम्पूर्ण बुर्जुवा (नोकरशाही र उदारवादी) विज्ञानका तर्फबाट मार्क्सवादी शिक्षाप्रति ठूलो शत्रुता र धृणा छ। उनीहरूले मार्क्सवादाई एक प्रकारको अहितकर सम्प्रदायका रूपमा हेहेँ। मार्क्सवादी दर्शन र बुर्जुवा नोकरशाही उदारवादी दर्शन परस्पर विवादी दर्शन हुन्। बुर्जुवा नोकरशाही उदारवादी पुर्जीवादी दर्शनले शोषण प्रथाको हप्तप्रकारले रक्षा गरेको हुँच भये मार्क्सवादी दर्शनले चाहिँ त्यस प्रथाको विरुद्ध कठोर सङ्घर्ष गरेको हुँच। मार्क्सवादाई कुनै पनि अध्यवश्यक उत्पीडनको घोर विरोध गरे पनि विकासवादी उत्पीडनको नैतिक, धार्मिक, राजनीतिक र सामाजिक प्रचारका धोषणा र सान्त्वनाको पछिल्तर तुकोको कुनै न कुनै वर्गीय स्वार्थको खोजीनीति गर्न जान्दैन त तबसम्म राजनीतिमा सधै धोका पाइरहन्छन्। हप्तप्रकारको पुरानो व्यवस्था जीतसुकै युग नमुहाउँदै र मिकिएको भए पनि कुनै न कुनै सत्तारूढ वर्गको शक्तिमा टिकेको हुँच भन्ने कुरा नमुहेसम्म प्राचीनताका संरक्षकहरूले सुधारवादीहरूलाई मूर्ख बनाइरहेका हुँचन्। सबै प्रकारका बुर्जुवा नोकरशाही उदारवादीका हप्तप्रकारका भ्रम उत्पीडन शोषण दमनको मूलोच्छन गर्ने एक मात्र मार्क्सवाद अचुक अस्त्र हो। यही मार्क्सवादी अनुकूल अस्त्र लिएर वर्गसङ्घर्ष गर्ने भाषा विद्रोह गरेको शक्ति र बीसौं शताब्दीको अन्त्य र एकाईसौं शताब्दीको सुरुमा गरी दस वर्ष सास्त्र जनयुद्धद्वारा नेपालको राजनीतिलाई उथलपुथल पार्ने मुख्य नेतृत्वलाई रहेको पुरानो बुर्जुवा नोकरशाही उदारवादी कितामा परिणत भएको बर्तमान समयमा मार्क्सवादी माओवादी आन्दोलनलाई बचाउन तै दूतो कुरा देखिएको छ।

मार्क्सवादी माओवादी आन्दोलनको त्याग बलिदानबाट प्राप्त उपलब्धिलाई प्रतिक्रियावादी कितामा परिणत गरी नेपाल कम्युनिस्टको नाममा दुई तिहाइको प्रतिक्रियावादी सरकार छ। अफै तीनवटा माओवादी पार्टीहरूले मार्क्सवाद लेनिनवाद माओवाद र विचारधाराका आधारमा पार्टी चलाइरहेका छन्। ने.क.पा. मसालको नेतृत्व पाहिलो पुस्तको मोहानिकम सिहेटे गरेका छन्। क्रान्तिकारी माओवादीको नेतृत्व दोस्रो पुस्ताको मोहन वैद्यो गरेको छन् भने ने.क.पा.को नेतृत्व तेस्रो पुस्ताका विप्लवले गरेका छन्। त्यसबाटेका क्रियाकलाप लेनिनको नेतृत्व तेस्रो पुस्ताका विप्लवले गरेका छन्।

एकता निषेध होइन। एकता-सङ्घर्ष-रूपान्तरण-रूपान्तरण हुन नसके पुनः मुट पनि हुनसक्छ। स्त्रोंको रेसियाली सामाजिक जनवादी मजदुर पार्टीको इतिहासमा एकता र फुटलाई स्पष्ट बुझन सकिन्छ। मार्च १९८९ मा यसको पहिलो महाधिवेशन भएको थियो। यस महाधिवेशनमा लेनिनको उपर्युक्ति नै थिएन उनी प्रवासमा सजाय भोदै थिए। रेसियाली नामको पार्टी गठन भएकोमा उनी औदी खुरी थिए। दोस्रो महाधिवेशन ब्रेसेल्समा १९०३ मा भएको थियो। यहाँ लेनिनले सर्वहरा अधिनायकत्व मजदुर किसान एकता, जनताहरूको आत्मनियत्यो अधिकार, सर्वहरा अन्तर्राष्ट्रियतावादहितको सर्वहरा कार्यक्रम र पार्टी कार्यक्रमलाई मान्यता दिए, पार्टी अनुशासन पालनागर्न, क्रान्तिकारी सङ्घर्षमा सक्रिय भाग लिने, लेबी तिर्ने र कुनै न कुनै एक पार्टी समितिमा बसेर काम गर्ने पार्टी सदस्यहरू भएको लडाकु पार्टी निर्माण गर्ने प्रतिवेदन पेस गरेको थिए। महाधिवेशनमा बुद्धवादी र अर्थवादीहरूको बहुमत थियो। यहाँ मार्टोभको गैरेमार्क्सवादी प्रस्तावहरू बहुमतले पास भएको थिए। छलफल हुँदै गर्दा लेनिनका अगाडि टिक्न नसकेर केही अर्थवादीहरूले महाधिवेशन बहिष्कार गरे। प्राबादका सम्पादकमण्डलले पूर्ण साथ दिँदा लेनिन यही महाधिवेशनमा बहुमतमा पुन सके। यी दुई लाइन सङ्घर्षको फलस्वरूप लेनिनले पार्टी सदस्यहरूले पार्टी निर्णयहरूको कठोर रूपपते पालना गर्नुपर्ने, सबैका लागि एके किसिमको अनुशासन हुनुपर्ने, अनिवार्य रूपले सबै पार्टी अञ्जहरूको निर्वाचन हुनुपर्ने, अनिवार्य रूपले सबै पार्टी अञ्जहरूको निर्वाचन हुनुपर्ने, अलैचना र आत्मालोचनाको विकास गरिनुपर्ने नियमहरू निर्माण गरे जुन नियमहरू सांख्यौली थन्। यही महाधिवेशनबाट विवादी दर्शन र पार्टी स्थानको त्याग तयार गर्ने आदि प्रस्ताव पास गर्नुका साथै कार्यन्यनमा पनि गएको थियो। सत्ताका लागि हुने सङ्घर्षमा सर्वहारासँग आप्नो सङ्घाठनबाहेका

तेस्रो महाधिवेशन बोस्टेभिक र मेसेभिकबीच छुड्याउँछै महाधिवेशनहरू भएको थिए। यी दुईबीच सिद्धान्तका हिसाबबाट मिलनबिन्दु नै थिएन। लेनिनले गरेको तेस्रो महाधिवेशनले सर्वहारालाई हितायारबद्ध गर्ने, साशस्त्र विद्रोहको योजना तयार गर्ने आदि प्रस्ताव पास गर्नुका साथै कार्यन्यनमा पनि गएको थियो। सत्ताका लागि हुने सङ्घर्षमा सर्वहारासँग आप्नो सङ्घाठनबाहेका

यसले दुनो दाढको विद्रोह शोषणको विद्रोह गरेको छ। चौथो महाधिवेशनबाट केन्द्रीय समितिमा चुनिएका मोहन वैद्य (किरण) पाँचौं महाधिवेशनमा महासचिव भएका थिए। यिनले ०४२ सालको सेप्टेम्बर काण्डपछि महासचिवको जिम्मेवारी प्रचण्डलाई बुझेको थिए। २७ वर्षसम्म प्रचण्डको नेतृत्वमा रहेका थाएँ। २०६९ साल असामा तलकालीन प्रचण्डको नेतृत्वको एमाओवादीबाट विद्रोह गरेर बौद्ध भेलाबाट ने.क.पा. माओवादी गठन गरी अध्यक्ष बनेका थिए। हाल उनी क्रान्तिकारी गठन गरी अध्यक्ष बनेका थिए। २०७१ साल माघमा किरणसँग विद्रोह गरी छुटै माओवादी नामको पार्टी गठन गरेका थिए। आठाँ महाधिवेशनमा गरी नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी माओवादीको नाम परिवर्तन गरी पनि नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी नाम राखेका छन्। २०६९ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा पार्टी गर्ने अध्यक्षमतमा रहेको थिए। २०७१ साल माघमा किरणसँग विद्रोह गरी छुटै माओवादी नामको नामको पार्टी गठन गरेका थिए। २०७२ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०७३ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०७४ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०७५ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०७६ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०७७ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०७८ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०७९ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८० साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८१ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८२ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८३ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८४ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८५ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८६ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८७ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८८ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०८९ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९० साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९१ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९२ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९३ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९४ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९५ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९६ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९७ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९८ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०९९ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०१० साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०११ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०१२ साल त्यसपछि उत्तराखण्डको नेतृत्वमा पुर्ण पूर्ण रूपमा अल्पमतमा रहेको थिए। २०१३ साल त्यसप

वैज्ञानिक योजनाको उत्कर्ष मञ्चसिर आठ

१) आरम्भ

गत साउन महिनामा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी आठौं केन्द्रीय समितिको सार्तै पूर्ण बैठक सम्पन्न भएको थियो । बैठकले महासचिव क. विश्ववद्वारा प्रस्तावित नयाँ परिस्थितिको नीलो कार्यभार' नामक राजनीतिक प्रस्ताव व्यापक छलफलसहित पारित गरेको थियो । पारित प्रस्तावमा विगत योजनाको समग्र समीक्षा, विद्यमान राष्ट्रिय-अन्तर्राष्ट्रिय राजनीतिक परिस्थितिसहित आगामी योजनाको सुझप्त खाका अधि सारेको थियो । नेपाली राजनीतिमा समस्याहरू भन्नपछि भन्न विकराल बन्दै जानुको कारण के हो ? संसदवादी राजनीतिक पार्टी र नेतृत्व किन विवादित बन्दै गइहेका छन् ?

विद्यमान राज्यसत्तालाई बुझे मामिलामा राजनीतिक पार्टीमा किन 'अन्धाको हाती छमाइ' भेरहेको छ ? काङ्ग्रेस लामो इतिहास बोकेको लोकतान्त्रिक पार्टीको युडी हाँमै ठिक छ । एमाले स्वैरकल्पनाका कुरेकुराको कुरीमण्डलमा भौतारि इहेको छ । मार्क विगत जनयुद्धको फोटियाग्रस्त भएर थलिएको छ । हँसिया-हथौडा अझकित रक्तिम भन्नालाई आस्था बुझेका होनहार, त्यागी र क्रान्तिकारीहरूसमेत आज वाम एकताका फुरौला बाँदाबाँदै उफौलामा थारिइरहेका छन् । लिङ्गे पिडजस्तो पार्टी एकताभिका जुहारी सुन्दा लाघत्यो केवल पौवापाटी हो । यस्तै भद्रगोलका कारण आज पश्चात्यामी शक्तिहरू भूत बनेको राजतन्त्र ब्युतानेसे सपना देखेर द्याङ्गो ठोकरहेका छन् । चौतरी वैदेशिक चलखेल बढिहेको छ । गतिहीन सत्ता सरकारको खेलामा भ्रष्टाचारीको माथे दाउले संस्थागत रूप लिइहेको छ । सर्वैदानिक रूपमै भ्रष्टाचार मौलाइहेको छ ।

'घोडाको लेप्रो खस्ला र खाउँला' भन्ने आसमा स्थालाको जुनी बित्तैँ जनता हल्लैहल्लामा भोट हाल्छन् । 'जित जोगी आएनि कानै चिरिएका' भन्ने दिन दोहोरिन छोइदैन । यसको खास कारण एउटै छ-वास्तविक रूपमा नेपाल र नेपाली सुहाउँदो व्यवस्था के हो ? उत्तर सुस्पष्ट छ- वैज्ञानिक समाजवाद । के नीलो जनवादिनामा नै वैज्ञानिक समाजवाद ? हो, वैज्ञानिक समाजवाद भनेकै पूर्ण जनवाद हो । के नामधारी कम्युनिस्टको दुई तिहाइ सरकार वैज्ञानिक समाजवाद होइन ? बिल्कुल होइन । बरु सामाजिक दलाल युँजीवादी सरकार हो । यसले फासिवादी सत्ता अभ्यास गरिरहेको छ । नेपालको मुख्य राजनीतिक अन्तर्रिवोध भनेको युँजीवादी, दलाल पुँजीवादी राज्यसत्ता र श्रमिक जनताका बीचको अन्तर्रिवोध हो । जनताले वैज्ञानिक समाजवाद प्राप्त नारेसम्म उक्त अन्तर्रिवोध हल हुनेवाला छैन । सही विचार

दुसमनको कस्टडीमा ...

बिजुलीको स्विच अफ गरिदियो भन्ने नेपालमा फेरि एकाएक कम्तीमा ८ घन्टा लोडसेंड बुझन् । यसरी ऊर्जामा भारतमा निर्भर हुनुपर्ने अवस्थाले राष्ट्रिय सुरक्षामा चुनौती थापिदैन्छ । यसको मूल्य नेपालमाथि भारतले २०७२ सालमा लगाएको नाकाबन्दीभन्दा महंगो हुनपछि जसले नेपाली दैनिक जनजीविका अस्तव्यस्त हुन पुछ । साथै राज्यपक्षले भदौ आएको अर्थतन्त्रमा भयानक नाकारात्मक असर पर्न पुछ । गत नाकाबन्दीका कारण नेपालको जीडीपी ०.७७ प्रतिशतमात्र थियो । भारतीय बिजुलीमाथि नेपालको परिनिर्भरता भन्ने बढेर गएकाले सम्भवतः यो दर भन्ने कम हुन सक्छ ।

नेपाल-भारतबीच भएका

सन्धि/सम्झौतानुसार पानीको बाँडफाँट

सन्धि/ सम्झौता	औसत पानीको प्रवाह (कम्युनिकेटिव प्रतिसेकेन्ड)	नहरको क्षमताअनुसार भारतको अंश प्रतिशतमा	सन्धि/सम्झौताअनुसार नेपालको अंश प्रतिशतमा
महाकाली	७२५	५०.५५	३.६५
गण्डक	१,५९०	५६.५	२.१५
कोसी	१,५५०	४०.६५	१.३५

सन्दर्भ : बूढीगण्डकी

१- बूढीगण्डकी परियोजना के हो ?

बूढीगण्डकी जलविद्युत परियोजना हालसम्म नेपालमा प्रस्तावित सबैभन्दा दूलो परियोजना हो । यसबाट १,२०० मेगावाट विद्युत उत्पादन हुने अनुमान गरिएको छ । यो कुलेखानीभन्दा २० गुना बढी हुनेछ । यसका लागि ८.२ खर्ब ६० अर्ब लगानी लाग्ने अनुमान गरिएको यो जलाशययुक्त परियोजना हो । यसलाई नेपाल सरकारले आफैले निर्माण गर्ने निर्णय गरेको थियो । तर पछिल्लो क्रममा चीनको गेजुवा मुप कम्पनी लिमिटेडसँग समझौता गरेर

र नेतृत्वको विकासमा राज्यसत्ता र जनताबीचको अन्तर्रिवोध हल मर्नु क्रान्तिको उद्देश्य हो । विचार, कार्यदिशा, कार्यनीति, नेतृत्वको विकासको अन्तर्वस्तु आमल वैलो खालको हुने गर्छ । जनश्रममा आधारित भएर क्रान्तिलाई द्वारोसँग पकड, उत्पादन बढाऊ भन्ने माओको जननिरासाको अभ्यासले आमनेता र कार्यकर्तामा नयाँ गति पैदा गयो । जनसमुदायसँग व्यापक छलफल र बहस कुरामा दृढ हुनु क्रान्तिकारिता हो भन्ने कुरामा दुर्मित हैन ।

कम्युनिस्ट पार्टी, युवाशक्ति र श्रमजीवी जनताको एकता आवश्यकता भन्ने कुरामो अनुभूति अन्तर्रिवोधीय सेपालीजनहस्तले गरिरहेका छन् र सत्य पनि यही हो । यही फाराकिलो र वैज्ञानिक तरिकाद्वारा मात्र आत्मनिर्भर जनजीविका, स्वाधीन राष्ट्रियता र पूर्ण जनतन्त्र प्राप्त हुनेछ । समाज दर्शन र प्रकृति विज्ञानलाई एकाकार गर्नु र उन्तत राष्ट्र एवम् मानव समाजको निर्माण गर्नु एकीकृत जनक्रान्तिलाई मर्म हो । एकीकृत जनक्रान्तिलाई वैज्ञानिक समाजवाद प्राप्तिको शक्तितज उचान नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले योजनाबद्द रूपमा अभियानहस्त सञ्चालनलाई निरन्तरता दिए एकपछि अर्को उचाइ हासिल गरिरहेको छ । यहाँ चारमहिने केन्द्रीय योजनाको अभियानको सान्दर्भिकताबाबौ चर्चा गर्ने प्रयास गरिएको छ ।

२) योजना, अभियान, उद्देश्य र प्राप्ति

साउन आधारेखि मझिर आधारसम्मको चारमहिने योजना केन्द्रीय समितिलाई एकमतले पारित भएको थियो । योजनाको मूल नारा थियो- सम्पूर्ण कम्युनिस्ट, वामपन्थी, देशभक्त र लोकतान्त्रिक शक्ति एक होआँ ! वैज्ञानिक समाजवादका लागि सद्धर्घ्य गर्नी ! योजनाको उद्देश्य थियो- जनसङ्गठनलाई निरन्तरता दिए एकपछि अर्को उचाइ चारमहिने केन्द्रीय योजनाको अभियान

परिपूर्क हुन्छन् । तस्रो 'सबैले सबै काम गर' को नीति पार्टीले लागू गयो । बहुआयामिक अभ्यासमा सामूहिक ढिगले जाँदाको आनन्द बैले खालको हुने गर्छ । जनश्रममा आधारित भएर क्रान्तिलाई द्वारोसँग पकड, उत्पादन बढाऊ भन्ने माओको जननिरासाको अभ्यासले आमनेता र कार्यकर्तामा नयाँ गति पैदा गयो । जनसमुदायसँग व्यापक छलफल र बहस कुरामा दृढ हुनु क्रान्तिकारिता हो भन्ने कुरामा दुर्मित हैन ।

कम्युनिस्ट पार्टी, युवाशक्ति र श्रमजीवी जनताको एकता आवश्यकता भन्ने कुरामो अनुभूति अन्तर्रिवोधीय सेपालीजनहस्तले गरिरहेका छन् र सत्य पनि यही हो । यही फाराकिलो र वैज्ञानिक तरिकाद्वारा मात्र आत्मनिर्भर जनजीविका, स्वाधीन राष्ट्रियता र पूर्ण जनतन्त्र प्राप्त हुनेछ । समाज दर्शन र प्रकृति विज्ञानलाई एकाकार गर्नु र उन्तत राष्ट्र एवम् मानव समाजको निर्माण गर्नु एकीकृत जनक्रान्तिलाई वैज्ञानिक समाजवाद प्राप्तिको शक्तितज उचान नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले योजनाबद्द रूपमा अभियानहस्त सञ्चालनलाई निरन्तरता दिए एकपछि अर्को उचाइ चारमहिने केन्द्रीय योजनाको अभियान

परिपूर्क हुन्छन् । तस्रो 'सबैले सबै काम गर' को नीति पार्टीले लागू गयो । बहुआयामिक अभ्यासमा सामूहिक ढिगले जाँदाको आनन्द बैले खालको हुने गर्छ । जनश्रममा आधारित भएर क्रान्तिलाई द्वारोसँग पकड, उत्पादन बढाऊ भन्ने माओको जननिरासाको अभ्यासले आमनेता र कार्यकर्तामा नयाँ गति पैदा गयो । जनसमुदायसँग व्यापक छलफल र बहस कुरामा दृढ हुनु क्रान्तिकारिता हो भन्ने कुरामा दुर्मित हैन ।

३) योजना, अभियान, उद्देश्य र प्राप्ति

साउन आधारेखि मझिर आधारसम्मको चारमहिने योजना केन्द्रीय समितिलाई एकमतले पारित भएको थियो । योजनाको मूल नारा थियो- सम्पूर्ण कम्युनिस्ट, वामपन्थी, देशभक्त र लोकतान्त्रिक शक्ति एक होआँ ! वैज्ञानिक समाजवादका लागि सद्धर्घ्य गर्नी ! योजनाको वैज्ञानिक समाजवाद प्राप्तिको शक्तितज उचान नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले योजनाबद्द रूपमा अभियानहस्त सञ्चालनलाई निरन्तरता दिए एकपछि अर्को उचाइ चारमहिने केन्द्रीय योजनाको अभियान

परिपूर्क हुन्छन् । तस्रो 'सबैले सबै काम गर' को नीति पार्टीले लागू गयो । बहुआयामिक अभ्यासमा सामूहिक ढिगले जाँदाको आनन्द बैले खालको हुने गर्छ । जनश्रममा आधारित भएर क्रान्तिलाई द्वारोसँग पकड, उत्पादन बढाऊ भन्ने माओको जननिर

सन्दर्भ : २३ औं बेथान वीरता दिवस

विचारले मृत्यु र दुस्मनलाई एकैसाथ पराजित गरेको दिन

प्रारम्भ

नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलन र पुस १९

यो महिना विश्व कम्युनिस्ट आन्दोलनका महान् नेता एवम् विचारकहरू कमरेड जोसेफ स्टालिन र कमरेड माओ त्येतुडको जन्मादिवसको मीहाना हो । संसारभरका मार्क्सवादी लेनिनवादी र माओवादीहरूले महान् स्टालिन र माओका योगदानहरू स्मरण गर्दै त्यसलाई व्यवहारमा उत्तरां प्रतिबद्धता व्यक्त गरिरहेका छन् । मालेमाओवादीहरूले विश्वभर नै कमरेड माओको एक सय २६ औं र कमरेड स्टालिनको एक सय ४१ औं जन्मादिवस भव्यतापूर्वक मनाइहेका छन् । नेपालमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले पनि देशभर थी दिवसहरू मनाइरहेको छ । ठीक यसैगरी महान् दर्शनीक कार्ल मार्क्सको दुई सयौं जन्मशताब्दी संसारभर मनाइएको छ र नेपालमा पनि मनाइँछैँ ।

नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनमा पनि यो महिना केही महत्वपूर्ण राजनीतिक घटनाक्रमका कारण चर्चित र महत्वपूर्ण छ । २०५२ साल फागुन १ गोदेखिव सुरु भएको जन्युद्धको पहिलो सफल फौजी कारबाही भएको मीहाना २०५३ सालको पुस हो । २०५३ साल पुस १९ गते रामेश्वापको बेथान पानीधात्र प्रहरीचौकीमा माओवादी जनसेनाको योद्धाहरूले त्याग, शैर्य र वीरता प्रदर्शन गर्दै हमला गरेका थिए र फौजी कमान्डर तीर्थ गौतमका साथै रामेश्वापकी सांस्कृतिक तथा विद्यार्थी योद्धा दिलमाया बम्जन र फत समालीमगरले बलिदानको बाटो रोजुभएको थियो । तीनजनाको बलिदानको फौजी कारबाही भएको बेथान पानीधात्रको फौजी कारबाहीपछि प्रात हतियार नै माओवादी जन्युद्धको लाग्न अन्यायशक्त भौतिक-प्राविधिक शक्ति थिए । तिनै हतियार बोकेर हिँडेको माओवादीले त्यसपछि धमाघम लडाइ र युद्धहरू जिदै गयो र बीसीं हजार जनमुक्ति सेनालाई हातहतियारले सुरुजित बनाउन सफल भयो ।

निर्दूकुण राणा शासनको चक्रवर्ती चलिरहेको समयमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको स्थापना कमरेड पुष्टलालको पहलमा २००६ साल वैशाख १० गते (१९४९), अग्रिम २२ मा भएको हो । पुष्टलालले नारायणविलास जोशी, निर्जननायिक वैद्य र नरबहादुर कर्मचार्यको साथ तिए भारतको कलकत्तामा नेपालको स्थापना गर्नुभएको थियो । नेपालको स्थापनाका कारकहरूमध्ये राणाशासनको अत्याचार, दमन र शोषण प्राप्त रहेको पाइन्छ । राणाशासनका विरुद्ध कृष्णलाल अधिकारीको मकैको खेती पुस्तकले निर्माणएको मकैपैर अर्थात् कृष्णलाल अधिकारीको हत्या, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा र धरणीधर कोइरालाहरूले सञ्चालन गरेको जागरण कविता र लाइब्रेरी पर्व, राणाशासकहरूको दमन, राणा शासनका विरुद्ध क्रियाशील गङ्गालाल श्रेष्ठ, दशरथ चन्द, धर्मभूत मथेमा र शुक्रराज शास्त्रीको विस १९९० को दशकको उत्तरार्द्धमा गरिएको हत्या, उक्त हत्याकाण्डविरुद्ध जनतामा पलाएको आक्रोश र प्रतिरोधी चेतना, काइसेपाट पुष्टलालको विद्रोह नेपाल शासनको पूर्वाधारहरू हुनु ।

यस सन्दर्भमा जिजारा र साहित्यका माध्यमबाट धरणीधर कोइराला, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा, सिद्धिरचन श्रेष्ठ, गोपालप्रसाद रिमालका क्रान्तिकारी चेतनाले आत्मप्रतोक्ता काव्य सिजना र त्यसले समाजमा परेको सकारात्मक प्रभाव पनि कम्युनिस्ट पार्टी स्थापनाका आन्तरिक ऊर्जाको स्रोतहरू हुन् । संसारमै चरिशेको मालवर्षवाद लेनिनवादको प्रयोगको असर र भारतमा सञ्चालित कम्युनिस्ट आन्दोलन वा गतिविधिको प्रभाव नेपालमा नपर्ने कुरै भएन । १९८० सालको दशकमा जेलभित्रैवाट कृष्णलालले लेखेका थिए ।

संसारमा कीरी छ धेरू ढूलो

कीरीतिवा बन्दू जीव लूलो

संसार छोडे पनि हेरू बैद्य दिन

आउनेछ एउटा जनतन्त्रको दिन ।

चन्द्रश्मशेषको कठोर जेल र हिर सतीभित्रैवाट कृष्णलाल अधिकारीले १९८० सालमा एक दिन जनतन्त्र आएरै छाइने उद्योग गरेका थिए । यो उद्योग राणा शासकहरूका लाग्न महान् साबित भयो भएको जानान्तरिकारीहरूका लाग्न ऊर्जा बन्ने । २००६ सालमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको स्थापना भयो ।

नेपालको संस्थापक महासचिवक कमरेड पुष्टलाल हुनुभयो तर दुई वर्ष पुढानुमान्दै २००८ सालमा कमरेड पुष्टलालाई महासचिवबाट अयोग्यित स्पूमा अपदस्थ गरियो । अर्थात् उपस्थलालाई नेतृत्वबाट ध्यानपूर्वक हटाएर मनमोहन अधिकारीलाई स्थापित गरियो ।

नेपालको पहिलो महाधिवेशन २०१० सालमा अर्धभूमिगत रुपमा काठमाडौं उत्तरकामा सम्पन्न भएको थियो । पुष्टलालाई हात्याकाण्डमा गरिएको भनेथिएन । यो महाधिवेशनले डा. केशरज रायमाझीलाई महासचिव चुन्ने । यहाँ महाधिवेशनको नेतृत्वले पार्टीलाई संसद्वादमा धकेकोये । पछि रायमाझी नेतृत्वले धोषित रुपमै कम्युनिस्ट आन्दोलनलाई खुला गरिएको घटना स्मरणीयो छ । यी नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलनको लाग्न काला दिनहरू हुन् ।

नेपालको देशो महाधिवेशन २०१४ सालमा काठमाडौं उत्तरकामी भयो । यो करिब खुलाखुला रुपमा भएको थियो तर पूर्ण खुला धोषणा गरिएको भनेथिएन । यो महाधिवेशनले डा. केशरज रायमाझीलाई महासचिव चुन्ने । यहाँ महाधिवेशनको नेतृत्वले पार्टीलाई संसद्वादमा धकेकोये । पछि रायमाझी नेतृत्वले धोषित रुपमै कम्युनिस्ट आन्दोलनलाई राजावादी धाराको लाग्न स्थानांकित रुपमै गरिएको आन्दोलनलाई राजावादी धाराको लाग्न खोज्यो । रायमाझीलाई कम्युनिस्ट आन्दोलनलाई राजावादी धाराको लाग्न काला दिन हरू हुन् ।

राजाको कदमलाई स्वीकार गरेपछि पार्टीमा लाइन सङ्घर्ष चर्कायो ।

२०१९ सालमा नेपालको तेस्रो महाधिवेशन भूमिगत रुपमा भारतमा सम्पन्न भयो । यो महाधिवेशनले पार्टीको भित्री सङ्घर्षको समाधान गर्न सकेन । महाधिवेशनले एउटा लाइन पास गयो तर अल्पतमा परेका तुलसीलाल अमात्य महासचिव चुन्ने । यसपछिका घटनाक्रमहरू पार्टी टुटपुट र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । तेस्रो महाधिवेशनपछि पार्टी विभिन्न गुटपुटमा विभाजित भई अमानिसको लाइन सङ्घर्ष चर्कायो ।

२०१९ सालमा नेपालको तेस्रो महाधिवेशन भूमिगत रुपमा भारतमा सम्पन्न भयो । यो महाधिवेशनले एउटा लाइन पास गयो तर अल्पतमा परेका तुलसीलाल अमात्य महासचिव चुन्ने । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । तेस्रो महाधिवेशनपछि पार्टी विभिन्न गुटपुटमा विभाजित भई अमानिसको लाइन सङ्घर्ष चर्कायो ।

२०१९ सालमा नेपालको तेस्रो महाधिवेशन भूमिगत रुपमा भारतमा सम्पन्न भयो । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो ।

२०१९ सालमा नेपालको तेस्रो महाधिवेशन भूमिगत रुपमा भारतमा सम्पन्न भयो । यो महाधिवेशनले एउटा लाइन पास गयो तर अल्पतमा परेका तुलसीलाल अमात्य महासचिव चुन्ने । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो ।

२०१९ सालमा नेपालको तेस्रो महाधिवेशन भूमिगत रुपमा भारतमा सम्पन्न भयो । यो महाधिवेशनले एउटा लाइन पास गयो तर अल्पतमा परेका तुलसीलाल अमात्य महासचिव चुन्ने । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो ।

गरिएको छ ।

०५२ साल फागुन १ गतेबाट नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी) ले नेपालमा दीर्घकालीन सशस्त्र जनयुद्ध सुर गयो । एक वर्षपछि २०५३ साल पुस १९ गते रात रामेश्वापको बेथानमा जनयुद्धको पहिलो सफल फौजीमोर्चा सम्पन्न भयो । तीर्थ गौतम, फत्तमार र दिलमाया बम्जनले बलिदान गरेको थिए । दुस्रो वर्षपछि २०५४ साल पुस १९ गते रामेश्वापको बेथानमा जनयुद्धको दोस्रो सफल फौजीमोर्चा सम्पन्न भयो । यो महाधिवेशनले एउटा लाइन पास गयो तर अल्पतमा परेका तुलसीलाल अमात्य महासचिव चुन्ने । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो । यसपैको लाइन पासमै त्रिभुवन र विभाजनबाट अधिक बढेको थिए । यसले भाषा विद्रोह जन्मायो ।

०५२ साल फागुन १ गतेबाट नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी) ले नेपालमा दीर्घकालीन सशस्त्र जनयुद्ध सुर गयो । एक वर्षपछि २०५३ साल पुस १९ गते

भूमिका

आन्तोन चेख्यभ

मासिसम गोर्की

एकपल्ट चेखभले मलाई कुचक कोई गाँड़ा निमन्त्रण गर्नुभएको थिए । त्यही उहाँको सानो दुक्रा जमिन र एउटा दुर्घताले घर थिए । उहाँले आमो बिर्ता देखाउंदै बडो उत्सुकतापूर्वक कुराकानी सुन गर्नुभयो-

'मस्त थैरू पैसा भइदिएको भए थाही अस्वस्थ ग्रामीण अध्यापकहरूका लागि सेमिनोरियम खोल्यै हुँला । बुझ्नुभो, जगजबो उज्यालो घर, दुल्दूला झालहरू र अलो छत भएको असामो उज्यालो घर बनाउंथे हुँला । घरमा उत्कृष्ट पुस्तकालय हुँथ्यो, नानाशरीका बाजाहरू हुँथ्यो । माही पाल्टै, बारीम तकारी लगाउँदै, फ्लूबारी बनाउँयो । कृषिसास्त्र, त्रिवृत्तिज्ञान आदि विषयहरूमा लेकर गराउँदै बदोबस्त मिलाउँथे । अध्यापकले सब कुरा थाहा पाउपूर्छ, बुझ्नुभो भाइसहेब, सब कुरा !'

उहाँ एककारी चुप लाम्हुभो, खोक्को अनी मातिर यसो हर्नुभो । उहाँको अनुहारा त्यही कोमल, मोहक मुख्कान देखापार्यो, त्यही मुस्कान जसको शक्तिशाली आकर्षणले गर्दा मासिसहरू बडो धानपूर्वक उहाँको कुरा सुन थाल्यो ।

'मेरो बकवास मुन वाक्क लागेन ? मचाउँह यस्तो कुरा गर्न असाध्यै रुचाउँछु । तपाईंलाई थाहा मात्र भइदिन, रसी गाँड़का लागि गरितो, बुझ्नुभान, विद्वान् अध्यापकको करीत जस्त छ । हामो रुसमा अध्यापकहरूका लागि विषेष परिस्थिति सिर्जना गर्नुपूर्छ, जनतालाई व्यापक रूपमा शिक्षित नुत्याउंदै हो भने राम्रीर नपोलिएको इत्तेले बेका घरजस्तो हाप्रो देश पनि भताम्हुभो हुँनेछ । यो कुरा हामीले बुझ्नेछ क्याँ भने यो काम हामीले सकेसम्म छिटो गरिहाल्नुपूर्छ । अध्यापक भनेको आमो पेसालाई असामो प्रेम गर्ने अभिनेता हो, कलाकार हो । हामीकहाँचाहिँ अध्यापक भरिया समान छ । उसले गरितो शिक्षासमेत पाएको हुँदैन । त गाँड़मा अध्यापन गर्न त्यस्ता अभिरुचि लिए जान्छ जसरी कालापानी पठाउँदा मान्छे जेने गर्छ । एक गाँस भात गुणे डरले त त्राहिमाम् हुँन्छ । उ भोको र पदवालित हुँन्छ । यामीण अध्यापक सबैले कदर गर्न व्याकि हुँनुपूर्छ । उसले किसानहरूको सब प्रश्नको जबाक दिन सकुनुपूर्छ जसले गर्दा कैसैले उसलाई हफ्काउँदै, उसको अपमान गर्ने आँत गर्न नसकोस । जस्तो अहिले हामीकहाँ सबले, हबल्दार र धनी पसले, पादरी र थानेदरले, स्कूलको डाइरेक्टर र त्यो स्कूल इन्स्पेक्टरले समेत जो शिक्षा सुधारमा ध्यान नदिए जिल्लामा निस्केको आदेशहरू यथाशक्य काम्री पालन गर्ने कामामा मात्रै लागेको हुँदू, सबले गर्ने गरेको छ । जनतालाई शिक्षा दिए व्यक्तिलाई दुईचार कौदी दिए काम चलाउँ हाम्यास्पद कुरा होइन र, के विचार छ तपाईंको ? दुईचार कौदी दिए काम चलाउँ ! यस्तो मान्छेले भुजोफ्को लगाएर हिँड्छ, चिरो, जतातै चुहिने स्कूलमा जाडोले थरथर तापैरे बसेको हुँदू, कोइलाको धुवालै निस्सासिन्छ । सधै बिरामी परिहर्नुहो । तीस वर्षको उपरेमा लारीडीगिटिस, बाथ र क्षयोरगले ग्रस्त भइसकेको हुँन्छ । के यी सब कुरा न्यायूर्ण हुँर त ? के यो टूलो लज्जाको कुरा होइन त ? हामा अध्यापकहरू वर्षो आठाँमो महिना संयासीको जीवन विचार बाह्य छन् । दुईचार बोल्ले माछेह छैन । मनोरञ्जनको कुनै साधन छैन । यसरी उनीहरू भन्नकूम्ह रुखी हुँदै जान्छन् । उसले आफूकहाँ साथीहरू निम्नायो भने उसमाथि अविच्छन्नीय भएको आरोप लगाइन्छ । कस्तो उल्लू शब्द त ! यस शब्दले

क्रान्तिको प्रश्न ...

सुधारवादी सम्झौतावादी र संसोधनवादी विचलन प्रवृत्तिका विश्व ऋक्तिको निर्णयिक विचारधारात्मक हतियारको भूमिका खेलिरहनेछ । नेपालको क्रान्तिकारीहरूले जति गम्भीरताका साथ यो क्रान्तिकारी विचारधारालाई आत्मसात गर्नेछन्, सुधारवादका विश्व गर्नेछन्, त्याति नै तीव्रताका साथ प्रतिक्रियावादीर्वाग र उपीहरूको सत्ता कमजोर दुँहै जेनेछ र नेपाली जनयुद्ध एकपछि अर्को विजय हासिल गर्दै अगाडि बढेनेछ ।

प्रचण्ड, नेपाली क्रान्तिका समस्याहरू, भाग २, जनयुद्धको विकास, सम्भावना र समस्या, पृ. १७६ ।

उसले २०६३ सालमा लेखेका थिए, 'नेपालको आगामी दिनहरू क्रान्ति र प्रतिक्रियानिका तागतहरूका बीचमा भीषण टक्करका दिनहरू होइन्नु । अन्ततः क्रान्तिको विजयले मात्र नेपाली जनताको क्रान्ति र प्रगति सुनिश्चित गर्नेछ । क्रान्तिको यो कठिन, जटिल र महान् प्रक्रियामा नेपाली सर्वहारावर्गका विचार, रणनीति र कार्यनीतिको विजयले विश्वभरिकै सर्वहारावर्ग र श्रमजीवी जनसमुदायको विजयका रूपमा समानित हुने गौरव प्राप्त छ ।'

नेपाली कम्युनिस्ट आदोलन र जनक्रान्तिका ऐतिहासिक दस्तावेजहरू, ग्रन्थ १, पृ. ६१४ ।

त्यसेगरी बाबुरामले लेखेका छन्, 'सामान्यतया उत्पादक शक्तिको विकास छिटो गरिता मर्द गरिया हुने हुगारे समाज विकासको कुनै खास चरणमा उत्पादन सम्बन्ध उत्पादक शक्तिको विकासको निर्मित बाधक बन्दछ र समाजमा गत्यावरोध र विकृतिहरू पैदा हुँन्छ । त्यो अविच्छिन्न पुरानो उत्पादन सम्बन्धीलाई भक्ताएर नयाँ उत्पादन सम्बन्ध कायम गर्नु अनिवार्य हुँन्छ । त्यसरी मात्र विद्यमान गत्यावरोध र विकृतिहरू हटाएर नयाँ उत्पादक शक्तिहरूको विकास गर्ने र समाजलाई अग्रापात दिन सम्भव हुँन्छ । त्यही प्रक्रिया र घडीमा सामाजिक क्रान्ति हुँन्छ ।'

सधै धूर्तहरूले मूर्खहरूलाई ठार्डै आइरहेका छन् । कति धीणत छू यी सब कुरा एक महत्वपूर्ण, अति महत्वपूर्ण काम गरिहेको मान्छेको जस्तो उपहास त । तपाईंलाई थाहा छ जब कुनै अध्यापकहरूमा भेटे भेट हुँच त मलाई असजिलो लागे आउँछ, उसको कातरातका लागि, उसको सस्तो लुगाका लागि । मलाई लाग्न थाल्छ । अतिरिक्त छू यी रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँ चुप लाम्हुभो, एकछिन सोचाविचार गरिसकेपछि फेरि हात हल्लाउँ सुस्ती भन्नुभयो-

'हाम्रो रुप यस्तै उटपट्याड, बेद्दारी देश छ, के गर्नुहुँच !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका रुप लाम्हुभो, एकछिन सोचाविचार गरिसकेपछि फेरि हात हल्लाउँ सुस्ती भन्नुभयो-

'हाम्रो रुप यस्तै उटपट्याड, बेद्दारी देश छ, के गर्नुहुँच !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए । दुष्ट अझ गम्भीर भयो अनि वरिपरि हेँदै बिन्दूमा निर्माण रुपमा जिम्मेदार छु, साँच्ची भनेको !'

उहाँका सुन्दर आँखामा गहन खिनताको भावना देखाएयो । आँखाका कुनाहरूमा चाउरीहरूको सुन्दर जल परेको थिए

नियमित

बैमौसमको बाजा र कोकोहोलो

केशव राज बंदर

एट्रैट परिवारमा त परिवारका सदस्यहरूको भिन्नभिन्न स्वभाव हुन्छ भने कुनै पनि पार्टीमा विभिन्न प्रवृत्तिका मानिसहरू हुँदैनन् भन्न सकिन्दैन। पार्टी पनि विपरीतहरूको एकत्र हो। पार्टीमा बहस चलाउनुपर्छ। यो सकारात्मक कुरा हो। यसले पार्टीलाई जीवन राख्छ तर पार्टीमा होके प्रकारका मानिसहरू हुँदैनन्। सबै एकैखालाका हुँदैनन्। कुनै पर्दापछाडिका मानिसहरू पनि हुन्छन्। उमीहरूले पार्टीको हित हुने कामभद्रा विपरीत काम गर्न साउँछन्। विभिन्न निगमहरूले उमीहरूलाई पालनपोषण गरेका हुन्छन्। स्मरण रहोस जनुद्दू कलामा पनि अमेरिकाले यसप्रकारका मानिसहरूलाई प्रशिक्षण दिएर साखेको थियो। जसको काम हरतरहले युद्ध रोक्नु थियो। यो कुनै आश्चर्यको कुरा भएन। कुनै तुकको कुरा पनि भएन। यहाँ पझिकारको कुरै व्यक्तिविशेषभन्दा प्रवृत्तिसँगको सरोकार हो।

चिन्ता हो क्रान्ति र परिवर्तनको। कम्युनिस्ट बन्नु नै क्रान्ति गर्नु हो। समाजलाई रूपान्तरण गर्नु हो। जनतामा गाँस, बास र कपासको यारेन्टी गर्नु हो। अब मानिसले शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सञ्चारको न्यूनतम् आवश्यकताको माग गरिहेको अवस्था छ। यी कुराहरू वैज्ञानिक समाजावादमा मात्र पाइने कुरा हुन्। तर अलिकार्ति क्रान्ति अगाडि बढ्दो कि हिलो द्युयाप्ने काम हुँछ। यो नयाँ होइन, पुरानो रोग हो। अहिले एउटा वैद्य समूहका एक केन्द्रीय सदस्यको गाईजात्रे लेख हेरेर अचम्म लागेको छ। लेख लेखने स्वतन्त्रता छ। लेखन पाइन्छ। यो कुनै अनैठो कुरा भएना तर गाईजात्रे के कुरामा छ भने एकात्मी शीर्ष नेताहरूले वार्ता जारी राख्छन्। अर्कोतर केन्द्रीय समितिका सदस्यले हैदैसम्प ओर्लीर विषयमन गर्न पुछ्न। यसैलाई नै पौसमिवाको बाजा वा गाईजात्रा भनेको हो। उनको लेखले अवश्य नै प्रतिक्रियावादी वा भनाँ दलाल पुँजीवादलाई फाइदा पुगेको छ। यसको अर्थ हो क्रान्ति हुन नैदिनु। बाँदले आफो घर पान बनाउन, अरुको घरलाई पान देखन चाहैन भनेको यही हो।

सन्दर्भ हो क्रान्तिकारी माओनादी नाम गरेको पार्टीभित्रका एक व्यक्तिको स्वामिभान नेपालमा आएको एउटा लेख। लेख लेखनु अन्यथा होइन। स्वयम्भा मोहन वैद्य किरण इमानदार नेता हुन्। त्यहाँ भएको कतिपय नेताहरू भिन्न पृष्ठभूमिका रहेको छन्। कार्यगत एकता अथवा पार्टी एकीकरण गर्न सन्दर्भमा स्वयम्भु किरणको उपस्थितिमा दर्जालाई बैठकहरू भएको छन्। केही कुराहरूमा कार्यगत एकता पनि भएको छ। कार्यगत दिशाको सवालमा केही समय यथा छलफल र बहस पातालाएको पनि बुझिन्छ त छापामा देखा एकीकृत जनकानिको कार्यीदावाहेक अरु कुरामा बहस सकारात्मक भएको बुझिन्छ। मलाई लाग्छ एकआध कार्यकर्ताले क्रान्तिको बदनाम गर्दैन पार्टी र शीर्ष नेताहरूलाई हिलो द्युयाप्ने सकिन्दैन। पझिकिकारको नैतिकताले पनि दिँदैन। मलाई लाग्छ भिँगाको श्राप्ने डिंगा मर्दैन। हाती लाकैदै जान्छ, भिँगा भादै जान्छ। एक छिन दूध उमल्नु। आगो हटाए इयाप बस्छ। सरल रेखाबाट कहीं क्रान्ति भएको छैन। अनेकौं गाँडगल्हेडाहुक छुन्छन्। आईनजीओ वा निमामले जनलहरूलाई छेन सक्दैन। वाढीलाई टोपीले छेन सक्दैन। सबवन्दा दूला भेनेका जनता हुन्। नेताहरूले क्रान्तिमा धोका दिन्छन् भने जनताले हात बाँधेर बस्न सक्दैन। हिजो प्रचण्ड-बाबुरामले धोका दिए भोलि विलप र किरणले पनि धोका दिँदैन भने के यारेन्टी भ भेने जनताले प्रश्न सोधिहेको अवस्था छ। सांस्कृतिक क्रान्तिको अभावमा नेताहरूले आफूलाई सर्वहाराकरण गर्न नसकै जनताले धोका पाएका हुन्। नेताहरूले आँट र हिम्मत गर्ने हो भने वस्तुगत स्थिति तयार छ। रोग, भोक, शोक, बेरोजगारी, महँगी, भ्रष्टाचार विदेशी अतिक्रमण छ। बलात्कार, हत्या, हिंसाजस्ता जघन्य अपराध छन्। आत्मगत रिति प्रमुख समस्या हो। आत्मगत रिति पनि निरन्तर क्रान्तिको प्रतिक्रियाबाट बन्ने कुरा हो।

उत्तरसाग्राज्यबाद भनेको साग्राज्यबादको विकासित रूप हो। अहिले साग्राज्यबाद निगमका रूपमा परेको छ। दलालहरूले नै साग्राज्यबादलाई बाटो बनाइदिएका हुन्छन्। अहिले विभिन्न साग्राज्यबादी देशहरूमिले र सांस्कृतिक, आर्थिक आक्रमण गरिहेको अवस्था छ। अपरकर्णली, अरुण तेस्रो, बूढीगण्डीकीलागायत्र प्राकृतिक सम्पदामा हमला भैरेहेको अवस्था छ। भारतले सीमास्ताम्भ सारिहेको छ। यही पुस महिनामा नै मोरडमा सीमा सारिएको अवस्था छ। करिब ६५ हजार हेक्टर जमिन भारतले भित्रयाइसकेको तीतो यथार्थ छ। यसको विरोधमा देशभक्त नागरिक बोल्ने कि नबोल्ने ? यसको सशक्त विरोध गर्ने वा यो र त्योको नाममा विरोध गर्नेहरूको धाँटी च्याप्ने दुष्यापास गर्ने ? अहिले यही कुरा भैरेहेको छ। कम्युनिस्टको नामबाट कम्युनिस्टको विरोध गरी कम्युनिस्ट सखाप पार्ने दिवासपना विदेशीले बोकेको छ। व्यासिफिक सम्पेलन गराएर पूरा देशलाई क्रिस्तानीकरण गरी नेपालबाट चीनलाई हाने राणीत युरोपियनहरूको छ। अमेरिकाको छ। यसप्रति स्वतन्त्र न्यायप्रेरी नेपालीहरू सजग हुन आवश्यक छ। राष्ट्रिय स्वतन्त्रता, राष्ट्रियता, जनजीविका र जनतन्त्रोका सवालमा सबै एक ढिक्का भएर सम्झौता गर्नुपर्ने अवस्था छ। महासङ्घामा एकदुर्बिटा फालतु जोकरको कोकोहोलोबाट कहीं हुन सक्दैन।

शुभम् सिमेन्ट उद्योगको मनोमानी

रोल्पा : जिल्लाको रुनियाँदी गाउँपालिका वडा नं ६ मा रहेको मुरुल्ले लेकमा चुनदुझा उत्खननका लाग्ग शुभ्र खनिज उद्योग लम्हाले उत्खननकार्य थालेपछि स्थानीय वासिन्दाआन्तोलित बनेका छन्। शुभ्र खनिज उद्योगले सुख गरेको उत्खननका विरुद्ध केही दिनयात स्थानीयते सङ्घर्षका कार्यक्रमहरू अगाडि बढाइरहेका छन्। रुनियाँदी गाउँपालिकाकै सैबैन्दा बढी उचाइमा रहेको उक्त मुरुल्ले लेकमा उत्खनन गर्दा वातावरणीय प्रभाव पर्ने, पर्यटकीय क्षेत्रमा प्रभाव बढानुका साथे प्राकृतिक सौ-दर्यमा खलल पुने भन्दै उत्खननकार्य रोक्न स्थानीयले माग गरेका छन्।

स्थानीयले केशवारज चरदोको नेतृत्वमा रुनियाँदी प्राकृतिक स्रोत सम्पदा तथा संरक्षण सङ्घर्ष समिति गर्न गरेर सङ्घर्ष अधिक बढाएका छन्। उक्त सङ्घर्ष समितिले स्थानीय जनसत्तालाई ज्ञापनपत्र बुकाउंदै सङ्घर्षका कार्यक्रम अधिक बढाएको बताएको छ। स्थानीयले गर्न गरेको सङ्घर्ष समितिप्रति ऐकेबद्दुता जनाउदै लालीगुण्डासामुदायिक बन उभोक्ता समितिले पनि जनभेला गरी मुरुल्ले लेकमा उत्खनन गर्दा वातावरणीय प्रभाव पर्ने, पर्यटकीय क्षेत्रमा प्रभाव बढानुको बताएको बाटो भक्तकाउने कार्यक्रम बनाएको जनाएको छ।

यसैबीच मुरुल्ले लेकमसबैच्यि विवादले तूलो रूप लिँदै गण्डिलाई नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको जनपरिषद्ले उक्त लेकमा पार्टीको भन्डा गाडेर 'सार्वजनिक' बन संरक्षण गर्नी, जनचाहानाविपरीत खानी उत्खनन गर्नेलाई कारबाही गर्नी लेखिएको कालो ब्यान टाँसेको छ। खनिज उद्योगले सामुदायिक बनको निर्णय र जनचाहानाविपरीत सत्ता र शक्तिको आडमा चुनदुझा उत्खनन गर्न खोजेको भन्दै जनपरिषद्ले उक्त कार्य सच्चाउन भनेको छ। साथै उक्त खानी उत्खनन गरिएमा नैजिकोको बस्तीमा पारी अभाव हुने, वायु प्रदूषण हुने, ध्वनि प्रदूषण हुने बन्द जनजडान फडानीबाट वातावरणमा गम्फीर असर पर्ने भएकाले उक्त जनभावनाविपरीतको कार्य नगर्न जनपरिषद्ले चेतावनी दिएको छ।

कालीकोटका अग्निपीडितलाई राहत वितरण

■ रातो खबर संवाददाता/कालीकोट

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले कालीकोटको पलात्ता गाउँपालिका १ खाडामा पुस ८ गते राती भएको आगलामा पार्टीलाई राहत वितरण गरेको छ। नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले अग्निपीडितहरूलाई ५० हजार नगद र ५० हजार नगद र तीनवटा थाली, 'ख' श्रेणीको क्षति पुगेका परिवारलाई दुई हजार रुपैयाँ नगद र तीनवटा थाली, 'ख' श्रेणीको पीडितलाई ५० हजार नगद र ५० हजार नगद र तीनवटा थाली राहतस्वरूप प्रदान गरिएको जानकारी जिल्ला सेक्रेटरी मीलालाले देखिएको छ। 'ख' श्रेणीको पीडितलाई ५० हजार नगद र ५० हजार नगद र तीनवटा थाली राहतस्वरूप प्रदान गरिएको जानकारी जिल्ला सेक्रेटरी मीलालाले देखिएको छ।

सघाउने नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी कालीकोटले जनाएको छ। वास्तविक पीडितहरूको पहिचान गरी 'क' श्रेणीको क्षति पुगेका परिवारलाई दुई हजार रुपैयाँ नगद र तीनवटा थाली, 'ख' श्रेणीको पीडितलाई एक हजार रुपैयाँ नगद र तीनवटा थाली राहतस्वरूप प्रदान गरिएको जानकारी जिल्ला सेक्रेटरी मीलालाले देखिएको छ।

यसअद्य आगलामीको घटना हुनेबित्तिकै नेकपाका महासचिव विप्लवले प्रेसविज्ञप्ति जारी गरी अग्निपीडित जनतालाई सहयोग र राहत आपूर्त गर्न नेता र कार्यकर्ताहरूलाई निर्देशन गरेका दिएका थिए। कालीकोटको पातला गाउँपालिका १ खाडामाउँमा अधिल्लो सोमबाद भएको आगलामीमा परी ८७ घर जलेर नष्ट भएका थिए। ७ जना घाइते भएका थिए भने करिव तीन सय मानिस विस्थापित भएका थिए।

www.machbank.com

स्मार्ट बचत मेरो जिरमा, पाईन्ट ब्याज र बीमा